

mevzu

sosyal bilimler dergisi | journal of social sciences

e-ISSN 2667-8772

mevzu, Mart/March 2025, s. 13: 33-63

Türkiye’de Seçmenlerin Muhtarlık Kurumuna Bakışı
Voters Perception of Mukhtar Institution in Turkey

Sezgin SEZGİN

Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Asst. Prof., Kırklareli University, Faculty of Economics and Administrative
Sciences, Department of Political Science and Public Administration

sezgin_sezgin@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-6625-3997

DOI: 10.56720/mevzu.1530627

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 9 Ağustos / August 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 17 Kasım / November 2024

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Mart / March 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mart / March

Atıf / Citation: Sezgin, Sezgin. “Türkiye’de Seçmenlerin Muhtarlık Kurumuna
Bakışı”. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (Mart 2025): 33-63.

<https://doi.org/10.56720/mevzu.1530627>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected.

web: <http://dergipark.gov.tr/mevzu> | <mailto:mevzusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz

Muhtarlık, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçen, toplumun kendi dinamikleriyle oluşmuş yönetsel birimdir. Mahalle kültürünün hakim olduğu, bürokrasi ve ıslak imzanın değerli olduğu, bilgi ve iletişim teknolojileriyle internetin yaygın olmadığı süreçte muhtarlık, hem devlet hem de mahalle sakinleri için önemli işlevlere sahiptir. Ancak günümüzde e-devlet gibi platformların muhtarların sunduğu birçok hizmeti anlık sunması, hızlı kentleşmenin mahalleye aidiyeti, ev sahipliğini ve komşuluk ilişkilerini azaltması; muhtarlığın mevcut yapısının kamuoyunda tartışılmasına neden olmuştur. Tartışmalar, mahalle muhtarlığına yönelik olup köy muhtarlığı çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı; Türkiye’de seçmenlerin muhtarlık kurumuna bakışını ortaya koymaktır. Türkiye’de kentlerde yaşayan 684 seçmenin Google Forms üzerinden oluşturulan anket kullanılarak muhtarlığın mevcut yapısına yönelik değerlendirmeleri alınmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. SPSS 24.0 ile yapılan analizler sonucunda; muhtarlığa oy kullananların önemli kısmının muhtar adaylarını tanımadıkları görülmüştür. Katılımcıların önemli kısmı mevcut mahalle muhtarını tanımamakta, muhtarlığın konumunu bilmemekte ve muhtarlığı neredeyse hiç ziyaret etmemektedir. Nihayetinde katılımcıların çoğunluğu, mahalle muhtarlığının kaldırılması gerektiğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mahalle, muhtar, yerel yönetimler, katılım, seçmen.

Abstract

The mukhtar's office is an administrative unit formed by the dynamics of the society itself, which passed from the Ottoman Empire to the Republic. In the period when neighborhood culture was dominant, bureaucracy and wet signatures were valuable, information and communication technologies and the internet were not widespread, the mukhtar's office had important functions for both the state and the residents of the neighborhood. However, today, platforms such as e-government offer many services provided by mukhtars instantaneously, rapid urbanization has reduced belonging to the neighborhood, home ownership and neighborly relations, and the current structure of the mukhtarship has led to public debate. The discussions are focused on neighborhood mukhtars and village mukhtars constitute the limitation of the

study. The aim of the study is to reveal the view of voters in Turkey on the institution of mukhtarship. The evaluations of 684 voters living in urban areas in Turkey on the current structure of the mukhtarship were obtained using a questionnaire created through Google Forms. Random sampling method, one of the quantitative research methods, was used in the study. As a result of the analysis made with SPSS 24.0; it was seen that a significant portion of the voters who voted for the mukhtar did not know the candidates for mukhtar. A significant portion of the participants do not know the current neighborhood mukhtar, do not know the location of the mukhtar office and almost never visit the mukhtar office. Finally, the majority of the participants think that the neighborhood mukhtarate should be abolished.

Keywords: Neighborhood, mukhtar, local governments, participation, voters.

Etik Beyan	Çalışma için Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan E-35523585-199-125112 sayı numarası ile 14.06.2024 tarihinde Etik Kurul İzni alınmıştır.
-------------------	--

Giriş

Modern anlamdaki Türk yerel yönetim sistemi, 19. Yüzyılın ortalarından itibaren esas itibarıyla Fransa modeli örnek alınarak Osmanlı idari teşkilatlanmasına iktibas edilmiştir. Ancak muhtarlık kurumu, diğer yerel yönetim birimlerinden farklı olarak Osmanlı Devleti'nin kendi sosyo-kültürel dinamikleri içerisinde oluşmuştur. Dolayısıyla muhtarlık kurumunun oldukça köklü bir yönetim geleneğinin devamı olduğu bilinmektedir. Ayrıca doğrudan demokrasi yöntemi ile seçilmesi ve yerel yönetimlerin halka en yakın birimleri olmaları nedeniyle de yerel demokrasi açısından önem taşımaktadır.

Osmanlı'dan günümüze gelinen süreçte 2 tür muhtarlığın olduğu bilinmektedir: mahalle muhtarlığı ve köy muhtarlığı. Çalışmanın konusu ve odağı gereği köy muhtarlığı kapsamın dışında bırakılmıştır. Mahalle muhtarlığı, ortaya çıktıkları 1829 tarihinden itibaren kentlerde asayiş ve güvenliğin sağ-

lanması ve nüfusla ilgili işlemlerde (doğum, ölüm, evlenme, boşanma gibi) merkezi ve yerel idareye yardımcı bir rol üstlenmiştir. Cumhuriyete de aktarılan muhtarlık kurumu, 1933-1944 yılları arasında kaldırılrsa da daha sonra eksiliği halinde ortaya çıkan sorunlar görülerek yeniden ihdas edilmiştir. Özetle 1944’ten günümüze kesintisiz bir şekilde varlığını sürdürmektedir.

2000’li yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, internetin özellikle kentsel alanlarda yaygınlaşması, ıslak imza bürokrasisinin yerini dijital evrakların alması, kentleşmenin biçim değiştirmesi ile yüksek yoğunluklu mahallelerin ortaya çıkması, komşuluk kültürünün zayıflaması ve ev sahipliği oranının düşmesi ile beraber mahallelerde muhtarların varlığı sorgulanır hale gelmiştir. Siyasi ve akademik tartışmalarla (Almalı, 2024) birlikte toplumda muhtarlığın kaldırılmasına yönelik tartışmalar hız kazanmıştır.

Kamuoyundaki tüm bu tartışmalar ışığında bu çalışma; Türkiye’de seçmenlerin muhtarlık kurumuna bakışını değerlendirerek elde edilen veriler üzerinden mahalle muhtarlığına dair çeşitli politika önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de 684 seçmen üzerinde uygulanan anket sonuçları kamuoyunda muhtarlığa yönelik tartışmaları doğrular niteliktedir. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri’nde oy kullanan katılımcıların yaklaşık %18’i muhtarlık seçimleri için oy kullanmamıştır. Muhtarlık seçimlerinde oy kullananların ise yaklaşık %43’ü oy verdikleri muhtarı tanımamaktadır. Tüm katılımcıların yaklaşık %40’ı, mevcut mahalle muhtarını tanımamaktadır. Katılımcıların %33’ü ise mahallesindeki muhtarlığın adresini bilmemektedir. Dikkat çekici verilerden biri de katılımcıların yaklaşık %73’ü mahalle muhtarlığını hiç ziyaret etmemiştir. Nihayetinde katılımcıların yaklaşık %61’i mahallelerde muhtarlığın kaldırılmasını düşünmektedir.

Bu çalışmada öncelikle muhtarlık kurumunun Osmanlı’dan günümüze kadar olan süreci anlatılmış, daha sonra kamuoyunda muhtarlığın mevcut yapı içerisindeki varlığına yönelik eleştiriler ifade edilmiştir. Daha sonra Türkiye’de seçmenlerin muhtarlık kurumuna bakışı, elde edilen anket sonuçlarının yorumlanmasıyla tartışılmıştır. Sonuç bölümünde ise Türkiye’deki seçmenlerin muhtarlık kurumuna bakışına yönelik anket sonuçlarından da hare-

ket ederek muhtarlık kurumunun kaldırılıp kaldırılmamasına yönelik bir tartışma yapılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

1. Mahalle Kavramı ve Mahalle Muhtarlığının Tarihsel Gelişimi

Mahalle kavramına ilişkin idari, sosyolojik yasal ve yönetsel açıdan pek çok farklı tanım bulunmaktadır. Ergenç (1981: 1270) mahalleyi “aynı mescitte ibadet eden cemaatin aileleriyle birlikte oturduğu şehir kesimi” şeklinde tarif ederek kavramı daha çok sosyolojik boyutuyla ele almıştır. Yine Şeker (2005: 73) mahalleyi; sakinleri arasında komşuluk kültürünün yüksek olduğu, ilişkilerin yüz yüze kurulduğu, sakinlerinin çoğunlukla aynı okula, oyun alanlarına, bakkallara gitmek suretiyle mahallelinin ortak kamusal alanlarından yararlandıkları küçük ölçekli yerleşim birimi olarak tanımlamaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda ise “Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birim” olarak tanımlanmaktadır. Böylece mahallenin yönetsel açıdan da ilgili kanunda tanımlandığı görülmektedir.

Osmanlı’da mahalle yapısı, günümüz ile kıyaslandığında oldukça homojen bir yapıya sahiptir. Mahalle sakinlerinin bir araya gelerek toplandıkları mekânlar camiler ve mescitlerdir. Döneme bakıldığında ibadet merkezlerinin yalnızca ibadet işlevi olmadığı, aynı zamanda bir sosyalleşme mekânları oldukları görülmektedir. Mahallenin güvenliğinin sağlanmasında kefalet sistemi ve komşuluk hukuku gibi uygulamalar önemli rol oynamaktadır (Alada Bayramoğlu, 2008: 164-165).

Osmanlı’da muhtarlık kurulmadan evvel mahallenin yönetimiyle ilgili çok sayıda aktörden bahsetmek mümkündür. Bu aktörlerin başında imamlar gelmektedir. Muhtarlık kurumu kurulmadan evvel mahallenin sorumluluğu; mahallelinin rızası, kadının onayı ve sultanın vereceği berat ile görevlendirilmiş imamlara aittir. Bu dönemde imamların görevi namaz kıldırma ve hutbe okumanın çok daha ötesindedir. Mahallenin sorunlarına yönelik çok çeşitli belediye hizmetlerine önderlik etmek, mahallenin huzur ve asayişini tesis etmek, bunların haricindeki çok sayıda sosyo-kültürel faaliyetin içerisinde bulunmak imamların görevi idi. İmamların haricinde bekçiler, kethüdalar, yiğitbaşları, müezzinler de mahalle hayatında çeşitli işlevlere sahiptiler (Ergenç, 1981; Hızlı, 2014; Arıkboğa, 1999).

İmamların bugün muhtarların sahip olduğu bazı idari işlerle de sorumlu oldukları bilinmektedir. Örneğin mahallelerde nüfus kayıtlarının tutulması, doğum, ölüm ve boşanmaların kayıt altına alınması, nikâhların kıyılması da imamların görev ve sorumlulukları altındaydı (Kazıcı, 1982: 3). Ancak Osmanlı'da yaşanan çöküş ve yozlaşma, imamlık kurumuna da sirayet etmiş ve imamların mahalle yönetimi açısından oynadıkları kritik role zamanla rüşvet ve kayırmacılığın bulaşması sonucunda mahalle yönetimi de sarsılmıştır.

Türkiye'nin Osmanlı'dan devraldığı yerel yönetim sistemi, Fransa'dan esinlenilerek oluşturulmuştur. Ancak mahalle yönetimi, Osmanlı'da 1855 yılında oluşturulan belediye sisteminden de eski olup Türk toplumunun sosyokültürel geleneğinin bir sonucu olarak doğal bir biçimde ortaya çıkmıştır (Göküş vd., 2013: 33).

Osmanlı'da mahalle yönetimi, görüldüğü gibi kendi iç dinamikleri ile oluşmuş, denge-denetim mekanizmalarına sahip bir yapıdadır. Günümüzdeki yapısıyla muhtarlık örgütünün oluşturulmasının altında yatan çeşitli nedenler vardır. İlki; o zamana kadar zabıta görevini yerine getiren Yeniçeri Ocağı 1826'da kapatılır, dolayısıyla asayişin tesisi için yeni bir yapıya ihtiyaç vardır. Öte yandan nüfusun şehirlere doğru göçü karşısında daha sıkı bir ülke içi nüfus göçü denetimi uygulamaya konmalıydı. Mahallelerden geçiş izni vermeye yetkili imamlar, bu dönemde zaafiyet göstermeye başlamıştı. Haklarında yolsuzluk, keyfilik ve gücü kötüye kullanma suçlamaları vardı. Böyle bir ortamda 1829'da İstanbul'un her mahallesinde her imama iki muhtar bağlandı ve imamların sivil yetkileri de muhtarlara aktarıldı. Muhtarlık kurumunun taşrada ortaya çıkışı ise ilk kez 1833'te vergi tahsilatından sorumlu, fazla açgözlü olduğu anlaşılan bir ayan ile halk arasındaki çatışmanın ardından Kastamonu'da gerçekleşti (Massicard, 2023). Özetle muhtarlık kurumunun ilk kez İstanbul'da 1829'da oluşturulduğu, taşrada ise 1833'te Kastamonu'da oluşturulduğu görülmektedir.

Muhtarlık kurumuna yönelik ilk kurulmasından günümüze kadar çok sayıda yasal düzenlemenin olduğu bilinmektedir. Muhtarlığın Osmanlı'dan

günümüze aktarılan ve bu toprakların özgün şartlarında oluşmuş bir kurum olduğunu gösterebilmek için muhtarlığın serüvenini ele almak önemlidir. Muhtarlığa ilişkin yapılan söz konusu düzenlemeler genel hatları ile şu şekilde ele alınabilir:

Tablo 1: Osmanlı'dan günümüze mahalle muhtarlığı hakkında kronolojik bilgi

Dönem Aralığı	Açıklama	Muhtarlık Organları
1829-1864	<i>Muhtarlığın Kurulma/Kurumsallaşma Süreci</i> Muhtarlık 1829'da İstanbul'da 1833'te taşrada kuruldu. Bu dönemde çeşitli ferman ve düzenlemelerle muhtarlıklar oluşturulmaya çalışıldı	<ul style="list-style-type: none"> • muhtar-ı evvel • muhtar-ı sani • yardımcı görevde imam
1864-1913	<i>Mahalle Muhtarlığı: Köye kıyasla bir yerel yönetim birimi</i> 1864 ve 1871 Nizamnameleri ile köy muhtarlığı yetki, görev ve organları bakımından bir yerel yönetim birimi haline geldi. Mahalleler köylere kıyas edildi.	<ul style="list-style-type: none"> • muhtar • ihtiyar meclisi
1913-1933	<i>Mahalle Muhtarlığı Hukuken Kaldırıldı</i> 1913 tarihli yasayla yasallığını kaybeden mahalle muhtarlığı hükümetlerin izniyle fiili olarak varlığını devam ettirdi.	-
1933-1944	<i>Mahalle Muhtarlığı Kesin Olarak Kaldırıldı</i> Muhtarlıklara ait görevler belediyeye, jandarmaya, polise, mahalle halkına, bekçilere vs. bırakıldı.	-
1944 ve sonrası	<i>Mahalle Muhtarlığı Yeniden Kuruldu</i> Muhtar: merkezi yönetime yönelik kimi görevleri yapmakla yükümlü bir personel.	<ul style="list-style-type: none"> • Mahalle muhtarı • ihtiyar heyeti

Kaynak: (Arıkboğa, 1999: 109).

Tablo 1'de görüldüğü gibi mahalle muhtarlığının gelişim serüveni oldukça uzun ve karmaşık olmuştur. 1913-1933 yılları arası muhtarlığa yönelik olumlu bakışın kaybolduğu ve kaldırıldığı, 1944'ten itibaren muhtarlık kurumunun eksikliğinin hissedilerek yeniden ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Ancak muhtarlığın kaldırıldığı dönemde dahi mahallelinin fiilen muhtarını seçtiği bilinmektedir.

Mahalle muhtarlığı 1982 Anayasası'nda bir yerel yönetim birimi olarak zikredilmemiştir. 1982 Anayasası'nın 127. Maddesi; "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." ifadesine yer vermiştir ve görüldüğü gibi muhtarlık tarafından idare edilen köyler bir yerel yönetim birimi olarak ele alınırken mahalleye yer verilmemiştir.

Cumhuriyetten günümüze mahalle muhtarlığı, genellikle merkezi yönetimin vatandaşlara en yakın ölçekteki hizmetlerinin sunulmasında yardımcı olan bir birim şeklinde algılanmıştır. Dolayısıyla geçmişi çok eskilere dayanmasına rağmen mahalle, bir yerel yönetim birimi olarak düzenlenmemiştir. Hatta yönetim tarihine bakıldığında belirli dönemlerde varlığına tamamen son verildiğine ve yönetim sisteminden çıkarıldığına dahi rastlanmaktadır (Ömürgönülşen ve Sadioğlu, 2014:293-294). 1944 yılında çıkarılan 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun"un gerekçesine bakıldığında da mahallenin belde hizmetlerinin yürütülmesinde idareye yardımcı bir kuruluş olarak düşünüldüğü görülmektedir (Palabıyık ve Atak, 2000: 9).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ise "Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birim" olarak tanımlanmaktadır. Kanun'da belediye sınırları içerisinde nüfusun 500'ün altında olduğu yerlerde mahalle kurulamayacağı belirtilmiştir. Kanun'a göre; belediye sınırları içerisinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile gerçekleşebilecektir (Belediye Kanunu, 2005).

Mahalle muhtarlarının yetki, sorumluluk ve özlük haklarının düzenlendiği çok sayıda yasal düzenleme bulunmaktadır. 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun, 2108 Sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasası, 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Köy ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun en başta gelen yasal düzenlemeler arasında sayılmaktadır (Koçak, 2015:1313). Ancak mahalle muhtarlarının kanunlarda yeri

olmayan pek çok görevi de yerine getirdiği bilinmektedir. Örneğin çocuğuna iş arayan bir anne-baba muhtarın kapısını çalabilmektedir, birbiri ile arasında husumet olan iki komşu, muhtarın aracılığıyla barıştırılabilmektedir. Dolayısıyla mahalle muhtarları, mahallenin organik yapısı ve komşuluk ilişkileri gereği yasal ve yasalarda karşılığı olmayan çok sayıda işlevi yerine getirmektedirler.

Yakın geçmişte muhtarların başta maaşları olmak üzere özlük haklarına yönelik yapılan düzenlemeler ile Cumhurbaşkanı tarafından Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlenen "Muhtarlar Toplantıları", muhtarlığın yeniden kamuoyunda gündeme gelmesinde önemli etkenlerdir (Koç, 2022: 102). 2015 yılında Başbakanlık tarafından çıkarılan bir genelge ile muhtarlık kurumunun sorunlarına dikkat çekerek, farkındalığı artırmaya yönelik olarak 19 Ekim tarihi "Muhtarlar Günü" olarak ilan edilmiştir (Kavruk, 2018: 157). Günümüzde Türkiye'de 32.251 mahalle bulunmaktadır, dolayısıyla 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri sonucunda 32.251 mahalle muhtarı seçilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2024).

2. Kamuoyunda Muhtarlığın Mevcut Yapısına Yönelik Tartışmalar

Muhtarlık, her ne kadar Osmanlı'dan Cumhuriyet'e aktarılan ve bu toprakların kendi iç dinamikleri ile ortaya çıkmış bir yönetim kademesi olsa da son yıllarda muhtarlık kurumunun mevcut yapısı kamuoyunda oldukça fazla tartışılmaktadır.

Mahalle muhtarlığı, kamu hizmetlerinin sunumu ve kamu yönetiminde yapılan reformlarla eşgüdümlü bir şekilde düzenlenmemiş ve yeni düzenlemelerin gerisinde kalmıştır. Kamu yönetiminde bürokrasinin azaltılması çabaları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hem devlet mekanizmasını hem vatandaşların gündelik yaşantısını dönüştürmesi, mahalle muhtarlığına yönelik ihtiyacı yeniden sorgulatmaktadır (Güneş, 2009: 129).

Bilgi ve iletişim teknolojileri ile internetin yaygınlık kazanmasıyla birlikte kamuda dijitalleşme uygulamaları hız kazanmıştır. Türkiye'de 2008'de E-Devlet Kapısı Projesi ile birçok kurum e-devlet sistemine entegre edilmiş ve özellikle muhtarların vermiş oldukları çok sayıda belge e-devlet sistemi üzerinden alınabilir hale gelmiştir. Muhtarlığa en sık başvuru alan ikametgah bel-

gesi ve nüfus kayıt örneği gibi belgelerin e-devlet platformu üzerinden alınabiliyor oluşu, muhtarların aracı rolünü ortadan kaldırarak vatandaşların söz konusu belgeleri doğrudan alabilmesini ve muhtarlığa fiziken uğrama zorunluluğunu azaltmıştır (Massicard, 2023). Geçmişte muhtarların gördüğü birçok hizmetin teknolojinin gelişmesine paralel olarak e-devlet platformundan aracısız, ücretsiz ve anlık olarak alınabiliyor oluşu, mahalle muhtarlığının mevcut yapısını tartışılır hale getiren nedenlerin başında gelmektedir.

Muhtarlıkla ilgili tartışmalardan bir diğeri ise aldıkları ödenek etrafında - halk arasında bilinen ismiyle maaş- şekillenmektedir. Mahalle muhtarlarının almış oldukları ödenek; 2108 sayılı "Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasası"nın 1. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede "Köy muhtarları ile şehir ve kasaba mahalle muhtarlarına, 14.750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ödenek verilir. Bu ödeneğin net tutarının net asgari ücret tutarının altında kalması halinde aradaki fark, ödenek için öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca ödenir." ifadesi ile muhtarlara verilen ödeneğin asgari ücretin altında kalması halinde asgari ücrete tamamlanacağı belirtilmiştir.

31 Mart 2024 Yerel Seçimleri sonucunda İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre 32.251 mahalle muhtarlığı olduğu göz önüne alındığında, 2024 yılı asgari ücret tutarı (17.002 TL) üzerinden aylık 548.331.502 TL'lik bir tutarın mahalle muhtarlarına ödenek olarak verildiği görülmektedir. Mahalle muhtarlığının gereksiz olduğu ve kaldırılması gerektiğini savunanlara göre bu tutar devlete yük oluşturmaktadır ve muhtarlık kaldırılarak büyük bir miktar tasarruf elde edilecektir.

Mahalle muhtarlığının kaldırılmasına ilişkin diğer görüşler arasında ise; muhtarların mahallesine karşı ilgisiz oluşu, ofise bir sekreter bırakarak başka işlerle uğraşmaları ile muhtarlığın bir ek iş olarak görülmesi yer almaktadır.

Mahalle muhtarlığının varlığına ilişkin tartışmalar yeni değildir. Nitekim yukarıda belirtildiği gibi 1933-1944 yılları arasında da mahalle muhtarlığının gereksiz olduğu düşünülerek kapatılmıştır. Muhtarlıklara ait görevler belediyeye, jandarmaya, polise, mahalle halkına, bekçilere vs. bırakılmıştır. Ancak mahallelerde görülen yönetsel eksikliğin bir çözümü olarak 1944'ten itibaren

yeniden kurulmuştur. Son yıllarda yukarıda sayılan pek çok gerekçe, mahalle muhtarlığının kaldırılması tartışmalarında savunulmaktadır.

2012’de Radikal’de çıkan “Muhtarlık tarih oluyor!” başlıklı haberle hükümetin artık çok fazla işlevinin kalmadığını düşündüğü muhtarlığı kaldıracağını, muhtarların yaptığı işleri kaymakamlık ve belediyelerin yürüteceği ifade edilmiştir (Cumhuriyet, 2012).

2019’da Milliyetçi Hareket Partisi tarafından mahalle muhtarlıklarının kaldırılması yeniden gündeme getirilmiş, bu çerçevede büyükşehirlerdeki muhtarlıkların kapatılması gerektiği belirtilmiştir. MHP’li kurmayların “büyükşehirlerde muhtarların eskisi kadar etkin olmadığı” gerekçesi ile savundukları tasarının kısa zamanda meclis gündemine getirileceği belirtilse de meclise getirilmediği görülmektedir (Haberler, 2019).

3. Yöntem

Mahalle muhtarlıklarına yönelik literatürde çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bulut (2001) tarafından Gaziantep’te yapılan çalışmada mahalle muhtarlarının çoğunluğunun orta yaş grubuna mensup, eğitim düzeyi olarak ilkökul mezunu ve cinsiyet olarak da erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Muhtarların çoğunluğu, mahallelerindeki eksikliklerin farkında olduklarını ve hizmet için aday olduklarını belirtirken hiçbir amacı olmayıp hatır için muhtar aday olup seçildiğini belirten muhtarlar da mevcuttur.

Kalkışım ve Yılmaz (2017) tarafından Trabzon’da yapılan çalışmada ise mahalle muhtarlarının çoğunluğunun yaş grubunun 51-64 arasında olduğu ve görece yaşlı olduğu, öğrenim durumlarının ise çoğunlukla ilkökul ve ortaokul olduğu görülmektedir. Çalışma sonucunda muhtarlığın genellikle emeklilikte tercih edilen bir “meslek” olarak görüldüğü, mahalle sakinlerinin çoğunlukla nüfus cüzdanı ve fakirlik belgesi alabilmek için kendilerine başvurdukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Köklü ve Gül (2017) tarafından Isparta’da yapılan çalışmada muhtarların çoğunluğunun orta yaş grubunda, yaklaşık yarısının kadın ve eğitim düzeyleri açısından ilkökul ve ortaokul mezunu oldukları görülmektedir. Çalışma sonucunda muhtarların çoğunluğunun hizmet için muhtar olmak istedikleri, Cumhurbaşkanı’nın muhtar toplantılarının kendileri veya işbirliği halinde

oldukları aktörler üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu çalışmada ise literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak Türkiye’de seçmenlerin muhtarlık kurumuna bakışı değerlendirilmiştir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Seçkisiz örnekleme, bir örneklemin seçiminde kullanılan bir teknik olup, tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanlara, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans verir. Diğer bir deyişle tüm elemanların seçilme olasılığı aynıdır ve bir elemanın seçimi diğer elemanın seçimini etkilememektedir (Özen ve Gül, 2007: 399). Anket formlarından elde edilen veriler, SPSS 24.0 ile analiz edilmiştir.

Çalışmada veri toplama aracı olarak Google Forms kullanılmıştır. Anketlerin uygulanması, 15.06.2024-20.07.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma için Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu’ndan E-35523585-199-125112 sayı numarası ile 14.06.2024 tarihinde Etik Kurul İzni alınmıştır. Araştırmanın verileri, kolayda örnekleme yönteminden yararlanarak Türkiye’de yaşayan seçmen statüsüne sahip vatandaşlardan elde edilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi ile anakütleden elde edilen verilerin mevcut yöntemlere göre daha kolay, hızlı ve ekonomik olarak toplanabilmesidir. Böylece katılımcı sayısının büyüklüğü ve katılımcıların demografik dağılımları arzu edilen seviyeye ulaşılana kadar her katılımcı çalışmaya dahil edilebilecektir (Haşiloğlu, Baran, & Aydın, 2015). Analiz yöntemleri olarak; yüzde ve frekans dağılımı ile Ki Kare testi uygulanmıştır.

4. Bulgular

Tablo 2: Katılımcıların demografik özellikleri

	N	%
Yaş		
18 - 24	139	20,3
25 - 34	141	20,6
35 - 44	139	20,3
45 - 54	110	16,1
55 - 64	77	11,3
65 ve üzeri	78	11,4
Cinsiyet		

Kadın	373	54,5
Erkek	311	45,5
Eğitim		
İlköğretim	44	6,4
Ortaöğretim	82	12,0
Lise	100	14,6
Üniversite	333	48,7
Lisansüstü	125	18,3
Aylık Gelir¹		
Asgari ücret ve altı	198	28,9
17.003-30.000 TL	136	19,9
30.001-40.000 TL	108	15,8
40.001-50.000 TL	111	16,2
50.001-60.000 TL	64	9,4
60.001-70.000 TL	22	3,2
70.001 TL ve üzeri	45	6,6
Toplam	684	100

Tablo 2, anketi dolduran 684 katılımcının demografik bilgilerini göstermektedir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve aylık gelir açısından temsil edilen her kategoriye anlamlı sayıda ulaşıldığı görülmektedir. Yaş grubu açısından bakıldığında en yüksek oranda temsil edilen kategori %20,6 ile 25-34 yaş grubu, en düşük oranda temsil edilen kategori ise %11,3 ile 55-64 yaş grubudur. Cinsiyet açısından bakıldığında kadınlar, erkeklere göre daha yüksek oranda temsil edilmektedir. Eğitim açısından %48,7 ile üniversite mezunları en yüksek temsili elde ederken %6,4 ile ilköğretim eğitim seviyesindeki insanlar en düşük oranla temsil edilmektedir. Aylık gelir açısından değerlendirildiğinde ise %28,9 ile asgari ücret ve altında gelire sahip bireyler en yüksek oranla temsil edilirken %3,2 ile 60.001 TL-70.000 TL arası aylık gelire sahip bireyler en düşük oranla temsil edilmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların ikamet ettikleri ilin yönetim şekli
5. İkamet ettiğiniz il, hangi yönetim kademesine girmektedir?

¹ Asgari ücret; çalışmanın gerçekleştirildiği dönemsel aralık olan 1 Haziran 2024 ile 31 Temmuz 2024 tarihleri arasında 17.002 TL olup, gelir durumuna yönelik aralıklar söz konusu dönemin asgari ücretine tekabül etmektedir. Yine söz konusu aralıkta ortalama döviz kuru, ABD Doları cinsinden 32,9 TL olup, asgari ücret 516,7\$'a denk gelmektedir.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Büyükşehir belediyesi	434	63,5	63,5	63,5
İl belediyesi	250	36,5	36,5	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Tablo 3'te görüldüğü gibi ankete katılanların %63,5'i büyükşehir belediyesi olan kentlerde, %36,5'i ise il belediyesi olan kentlerde ikamet etmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların son yerel seçimde muhtarlık oyu kullanma oranı
6. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri'nde muhtarlık oyu kullandınız mı?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	559	81,7	81,7	81,7
Hayır	125	18,3	18,3	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Kent merkezlerinde muhtarlık, mevcut yapısı itibariyle giderek önemini kaybetmektedir. Muhtarlığa olan ihtiyacın azalması, muhtarlık için oy kullanmama eğilimini desteklemektedir. Özellikle gençlerde muhtarlık kurumuna ve muhtarlık seçimlerine karşı ilginin gittikçe azaldığı görülmektedir. Tablo 17'deki veriler bu görüşü destekler niteliktedir. Ayrıca 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri'nin ardından sosyal medyaya yansıyan çok sayıda görüntü, özellikle gençlerin muhtarlık seçimlerine nasıl oy kullanacaklarını bilmediklerini göstermektedir. Diğer tüm yerel seçimler için oy pusulası bulunmakta olup, ilgili adaylara Evet ya da Tercih mührü basılırken muhtarlık için tercih edilen adayın adının soyadının ve azalarının yer aldığı pusulanın zarfa konması gerekmektedir. Tüm bu ifadelerle birlikte Tablo 4'e bakıldığında katılımcıların %18,3'ünün son yerel seçimde muhtarlık oyu kullanmadığı görülmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların oy verdikleri muhtar adayını tanıma oranı
7. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri'nde muhtarınızı tanıyarak mı oy kullandınız?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evet	324	58,0	58,0	100,0
Hayır	235	42,0	42,0	100,0
Total	559	100,0	100,0	

Tablo 5 incelendiğinde son yerel seçimde muhtarlık oyu kullanan katılımcıların %42'sinin oy verdiği muhtar tanımadığı görülmektedir. Oy verdikleri muhtar adayını tanımayan katılımcıların muhtarlık oylarını nasıl kullandıkları ile ilgili olarak ise; seçim çevresinde ellerine hangi muhtar adayı veya yakınlarının pusula verdiği, seçim kabininde tek bir adayın pusulasının olması, muhtar adayının cinsiyeti, muhtar adayının isim-soy isminin dikkat çekiciliği gibi gerekçeler dikkat çekmektedir.

Tablo 6: Katılımcıların mevcut mahalle muhtarlarını tanıma oranı
8. Mahallenizin muhtarının adını ve soyadını biliyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	408	59,6	59,6	59,6
Hayır	276	40,4	40,4	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Mahalle muhtarları, mahalle kültürünün azalması, kiracılığın yaygınlaşması ve E-devlet gibi platformların muhtarlıklardan alınan birçok belgeyi dijital olarak vermesi ile mahalle sakinleri tarafından geçmişe kıyasla daha az tanınmaktadır. Tablo 6, katılımcıların yaklaşık %40'ünün ikamet ettikleri mahallenin mevcut muhtarını tanımadıklarını göstermektedir. Mahalle sakinlerinin önemli bir oranı, oy verdikleri muhtar adayını tanımamakla birlikte halihazırda seçilmiş muhtarlarını da tanımamaktadır.

Tablo 7: Katılımcıların mevcut mahalle muhtarının azalarını tanıma oranı
9. Mahallenizin muhtarının azalarını tanıyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	117	17,1	17,1	17,1
Hayır	567	82,9	82,9	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Türkiye’de seçmenlerin mahalle muhtarlarını tanıma oranları görece düşük iken muhtarların ihtiyar heyetini oluşturan azaların tanınma oranı çok daha düşüktür. Halbuki 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’un 33. Maddesine göre “Boşalan muhtarlıklar için her yıl haziran ayının ilk pazar günü seçim yapılır. Seçim yapıncaya kadar muhtarlık görevi mahallin en büyük mülkiye amiri tarafın-

dan atanacak muhtar vekili tarafından yürütülür.” denmektedir. Mülki idare amiri tarafından atanacak muhtar vekili ise tarafsızlık ve şeffaflık gereği azalar arasından seçilmektedir. Dolayısıyla seçilen muhtarın azalarının kimlerden oluştuğu da önem arz etmektedir. Ancak katılımcıların mahalle muhtarlarının azalarını tanıma oranının yalnızca %17 olduğu görülmektedir. Katılımcıların %83’ü, mahalle muhtarlarının azalarını tanımamaktadır.

Tablo 8: Katılımcıların mahalle muhtarlığının konumunu/adresini bilme oranı

10. Mahallenizin muhtarlığının konumunu/adresini biliyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	455	66,5	66,5	66,5
Hayır	229	33,5	33,5	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Tablo 8, katılımcıların mahallelerindeki muhtarlığın konumu hakkındaki bilgilerini göstermektedir. Katılımcıların yaklaşık %34’ü, mahallelerindeki muhtarlığın ofisinin konumunu bilmemektedir. E-devlet gibi dijital uygulamalar, muhtarlığa gitme ihtiyacını azaltsa da kadim mahalle kültürünün bir parçası olan muhtarların tanınırlığının azalması, azalarının tanınmaması ve hatta muhtarlığın konumunun dahi katılımcıların yaklaşık %34’ü tarafından bilinmiyor oluşu oldukça dikkat çekicidir.

Tablo 9: Katılımcıların mahalle muhtarlarını online platformlardan takip etme oranı

11. Mahalle muhtarınızı hangi platformlardan takip ediyorsunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Facebook	87	12,7	12,7	13,7
Instagram	41	6,0	6,0	20,8
Takip etmiyorum	502	73,4	73,4	95,2
Tiktok	5	,7	,7	96,5
Twitter	1	,1	,1	96,6
Whatsapp Grubu	21	3,1	3,1	99,9
Diğer	27			100,0
Total	684	100,0	100,0	

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ile seçilmiş yöneticiler; yönettikleri idari alan ile ilgili duyuru ve haberleri sosyal medya kanalları üzerinden seçmenlerine kolaylıkla ulaştırmaktadır. Birçok muhtar da bu çağa ayak uydurarak mahallesi hakkındaki gelişmeleri sosyal medya aracılığı ile mahalle sakinlerine duyurmaktadır. Bu amaçla birçok mahalle için açılmış Facebook grupları, Instagram sayfaları, Whatsapp grupları ile birlikte az sayıda da olsa Twitter ve Tiktok hesapları bulunmaktadır. Ancak Tablo 9'da görüldüğü gibi katılımcıların %73'ü, mahalle muhtarlarını herhangi bir sosyal medya platformundan takip etmemektedir. Burada ilgili mahalle muhtarının söz konusu platformlardan yararlanıp yararlanmadığı bilinmemektedir.

Tablo 10: Katılımcıların mahalle muhtarına ulaşabilme oranı

12. Mahalle muhtarınıza kolay ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	412	60,2	60,2	60,2
Hayır	272	39,8	39,8	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Mahalle muhtarlığı; büyükşehir belediyesi, il belediyesi gibi daha büyük ölçekli yönetsel yapılara kıyasla daha yerel ve ulaşılabilir ölçektir. Ölçeğin küçülmesi, ulaşılabilirliği artırmaktadır. Katılımcıların %60'ı mahalle muhtarlarına kolaylıkla ulaşabildiklerini düşünmektedir.

Tablo 11: Katılımcıların mahalle muhtarlığını ziyaret etme sıklığı

13. Mahallenizdeki muhtarlığı ziyaret etme sıklığınız nedir?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ayda en az 1 defa	40	5,8	5,8	5,8
Haftada en az 1 defa	15	2,2	2,2	8,0
Hiç ziyaret etmedim	500	73,1	73,1	81,1
Yılda en az 1 defa	129	18,9	18,9	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Muhtarlık kurumunun mevcut yapısı ve E-devlet gibi muhtarın verebileceği belgelerin çok büyük çoğunluğunun dijital olarak edinilebildiği platformların gündelik yaşantıya girişi, muhtarlara olan gerekliliği önemli ölçüde azaltmıştır. Tablo 11'de görüldüğü gibi katılımcıların %73'ü muhtarlığı hiç

ziyaret etmediklerini ifade etmektedir. Yılda en az 1 defa muhtarlığa gidenlerin oranı ise yalnızca %19'dur. Dolayısıyla muhtarlık kurumunun mevcut yapısının ne kadar işlevsel olduğu, bu veriler ışığında tekrardan ele alınmalıdır.

Tablo 12: Katılımcıların mahalle muhtarı seçilebilme kriterlerine yönelik bakışı

14. Mahalle muhtarı olabilmek için "ilkokul" mezunu olmak yeterlidir. Mahalle muhtarı olabilmek için aranan asgari niteliği yeterli buluyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Fikrim yok	49	7,2	7,2	7,2
Yeterli bulmuyorum	528	77,2	77,2	84,4
Yeterli buluyorum	107	15,6	15,6	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Tablo 12'ye göre katılımcıların yaklaşık %77'si, muhtar seçilebilmek için asgari eğitim kriterinin ilkokul mezunu olmasını yeterli bulmamaktadır. Katılımcılar tarafından söz konusu niteliğin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Ancak muhtarın eğitim düzeyinden ziyade mahallesini ne kadar sahiplendiği, sorunlara ne kadar hızlı çözüm üretebildiği gibi mevzuatta sayılamayan özelliklerinin de varlığı çok daha önemlidir.

Tablo 13: Katılımcıların mahalle muhtarlarının maaşları hakkındaki görüşü

15. Mahalle muhtarlarının maaşlarının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Fazla buluyorum	259	37,9	37,9	37,9
Fikrim yok	164	24,0	24,0	61,8
Yeterli	179	26,2	26,2	88,0
Yeterli değil, artırılmalı	82	12,0	12,0	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Mahalle muhtarlıkları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine paralel bir şekilde yeniden ele alınmadığından muhtarları toplumda bütçeye yük olarak görenlerin oranı gittikçe artmaktadır. Tablo 13'te görüldüğü gibi katılımcıların %38'i muhtarların maaşlarını fazla bulduklarını ifade etmektedir.

Katılımcıların yaklaşık $\frac{1}{4}$ 'ü ise bu konu hakkında fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir.

Tablo 14: Katılımcıların mahalle muhtarlarının özlük haklarına yönelik görüşü

16. Mahalle muhtarlıklarının diğer özlük haklarının (çalışma saatleri, emeklilik, doğum/ölüm/annelik izni gibi...) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evet	317	46,3	46,3	46,3
Fikrim yok	309	45,2	45,2	91,5
Hayır	58	8,5	8,5	100,0
Total	684	100,0	100,0	

Muhtarların maaşlarına ek olarak özlük hakları da bulunmaktadır. Çalışma saatleri, emeklilik hakkı, doğum, ölüm ve annelik izinleri gibi pek çok haktan yararlanmaktadırlar. Tablo 14'e bakıldığında katılımcıların %45'i, muhtarların özlük haklarına ilişkin fikirlerinin olmadığını ifade ederken yalnızca yaklaşık %9'u özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 15: Katılımcıların mahalle muhtarlığın kaldırılmasına yönelik görüşü

17. Mahalle muhtarlıklarının kaldırılması hakkında ne düşünüyorsunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Fikrim yok	63	9,2	9,2	9,2
Kaldırılmalı	418	61,1	61,1	70,3
Kaldırılmamalı	203	29,7	29,7	100,0
Total	684	100,0	100,0	

E-devlet gibi platformların muhtarların yetkisindeki birçok belgeyi dijital olarak ve zaman/mekan kavramını da ortadan kaldırarak sunuyor oluşu, muhtarlık kurumunun sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Mevcut hali ile kalacaksa muhtarlığa ihtiyaç olup olmadığı, kamuoyunda tartışılmaktadır. Hatta söz konusu tartışmalara dönemin iktidar ortağı Milliyetçi Hareket Partisi de dahil olmuş ve 2019 yılında büyükşehirlerde muhtarlıkların kaldırılma-

sına yönelik bir çalışma yapılması gerekliliği belirtilmiştir (Haberler, 2019). Tablo 15’te görüldüğü gibi katılımcıların yaklaşık %61’i mahalle muhtarlıklarının kaldırılması gerektiğini düşünmektedir. Bir yerel yönetim biriminin kaldırılmasına yönelik bu derece yüksek bir talebin varlığı, mahalle muhtarlığının çağın gereklerine göre yeniden ele alınması ihtiyacını göstermektedir.

Tablo 16: Katılımcıların siyasi partilerin muhtar aday gösterememesine yönelik görüşü

18. Siyasi partiler mahalle muhtarlıkları için aday gösteremezler. Mahalle muhtarlarının partiler tarafından aday gösterilmemesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Fikrim yok	73	10,7	10,7	10,7
Muhtarlar mevcut düzen-deki gibi tarafsız olmalı	506	74,0	74,0	84,6
Siyasi partiler muhtar aday göstermeli	105	15,4	15,4	100,0
Total	684	100,0	100,0	

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’un 31. Maddesine göre; “Köy muhtarlığı ve köy ihtiyar meclisi üyeliği, mahalle muhtarlığı ve mahalle ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde adaylık usulü yoktur.” dolayısıyla siyasi partiler muhtar aday gösteremezler. Katılımcıların %74’ü mevcut sistemin devam etmesi gerektiğini, muhtar adaylarının siyasi partiler tarafından gösterilmemesi ilkesini desteklemektedir. Katılımcıların yaklaşık %15’i ise siyasi partilerin de muhtar aday gösterebilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Tablo 17: Yaş ile muhtarlık oyu kullanma arasındaki ilişki

			6. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri’nde muhtarlık oyu kullandınız mı?		Total
			Evet	Hayır	
2. Yaşınız	18-24	Count	88	51	139
		% within 2. Yaşınız	63,3%	36,7%	100,0%
	25-34	Count	118	23	141
		% within 2. Yaşınız	83,7%	16,3%	100,0%
	35-44	Count	113	26	139

	% within 2. Yaşınız	81,3%	18,7%	100,0%
45-54	Count	94	16	110
	% within 2. Yaşınız	85,5%	14,5%	100,0%
55-64	Count	71	6	77
	% within 2. Yaşınız	92,2%	7,8%	100,0%
65 ve üzeri	Count	75	3	78
	% within 2. Yaşınız	96,2%	3,8%	100,0%
Total	Count	559	125	684
	% within 6. 31 Mart 2024			
	Yerel Seçimleri'nde muhtarlık oyu kullandınız mı?	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 17, katılımcıların yaş grupları ile muhtarlık oyu kullanma arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Oy verme hakkı olan en genç yaş grubunda muhtarlık için oy kullanmama oranı yaklaşık %37 iken yaş grubu yükseldikçe söz konusu oranın azaldığı görülmektedir. 65 yaş ve üzeri katılımcılarda muhtarlık seçimlerinde oy kullanmama oranı yalnızca %4'tür. Gençlerin muhtarlık kurumuna ve muhtarlık seçimlerine yönelik ilgisinin az olduğu, yaş grubu yükseldikçe söz konusu farkındalığın daha da arttığı görülmektedir.

Tablo 18: Eğitim düzeyi ile muhtarlık oyu kullanma arasındaki ilişki

			6. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri'nde muhtarlık oyu kullandınız mı?		Total
			Evet	Hayır	
3. Eğitim Durumunuz	İlköğretim	Count	42	2	44
		% within 3. Eğitim Durumunuz	95,5%	4,5%	100,0%
	Lisansüstü	Count	104	21	125
		% within 3. Eğitim Durumunuz	83,2%	16,8%	100,0%
	Lise	Count	85	15	100
		% within 3. Eğitim Durumunuz	85,0%	15,0%	100,0%
Ortaöğretim	Count	77	5	82	

	% within 3. Eğitim Durumunuz	93,9%	6,1%	100,0%
	Count	251	82	333
Üniversite	% within 3. Eğitim Durumunuz	75,4%	24,6%	100,0%
	Count	559	125	684
Total	% within 6. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri’nde muhtarlık oyu kullandınız mı?	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 18, katılımcıların eğitim düzeyleri ile muhtarlık oyu kullanma arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi düştükçe muhtarlık seçimlerinde oy kullanma davranışı artmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim mezunlarında muhtarlık seçimlerinde oy verme oranı %90’ların üzerindeyken üniversite mezunlarında bu oran %75’lere düşmektedir. Bu durum; üniversite mezunlarının daha çok genç yaş grubuna mensup katılımcılardan oluşması, teknolojiyi ve E-devlet uygulamalarını daha kolay kullanabildiklerinden muhtarlıktan uzak olmaları ile açıklanabilir. İlköğretim ve ortaöğretim mezunlarının yaş gruplarının yüksek olması, mahalle kültürünü daha çok deneyimlediklerinden mahalleye aidiyet duygularının güçlü olması da muhtarlık seçilmelerine yönelik ilgilerinin fazla olmasıyla açıklanabilir.

Tablo 19: Yaş ile muhtar adayını tanıyarak oy verme davranışı arasındaki ilişki

			7. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri’nde muhtarınızı tanıyarak mı oy kullandınız?		Total
			Evet	Hayır	
2. Yaşınız	18-24	Count	48	40	88
		% within 2. Yaşınız	54,5%	45,5%	100,0%
	25-34	Count	59	59	118
		% within 2. Yaşınız	50,0%	50,0%	100,0%
	35-44	Count	70	43	113
		% within 2. Yaşınız	61,9%	38,1%	100,0%
	45-54	Count	62	32	94
		% within 2. Yaşınız	66%	34%	100,0%
	55-64	Count	52	19	71

	% within 2. Yaşınız	73,2%	26,8%	100,0%
65 ve üzeri	Count	33	42	75
	% within 2. Yaşınız	44,0%	56,0%	100,0%
	Count	324	235	559
Total	% within 7. 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri'nde muhtarınızı tanıyarak mı oy kullandınız?	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 19, katılımcıların yaş grupları ile muhtar adayını tanıyarak oyu kullanma davranışı arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. 35 yaş ile 64 yaş grubu arasındaki katılımcılarda muhtar adayını tanıyarak oy verme oranı yüksek iken gençlerde ve 65 yaş ve üzeri katılımcılarda söz konusu oran daha düşüktür.

Tablo 20: Yaş ile mahalle muhtarını tanıma arasındaki ilişki

			8. Mahallenizin muhtarının adını ve soyadını biliyor musunuz?		Total
			Evett	Hayır	
2. Yaşınız	18-24	Count	76	63	139
		% within 2. Yaşınız	54,7%	45,3%	100,0%
	25-34	Count	77	64	141
		% within 2. Yaşınız	54,6%	45,4%	100,0%
	35-44	Count	87	52	139
		% within 2. Yaşınız	62,6%	37,4%	100,0%
	45-54	Count	68	42	110
		% within 2. Yaşınız	61,8%	38,2%	100,0%
	55-64	Count	57	20	77
		% within 2. Yaşınız	74,0%	26,0%	100,0%
	65 ve üzeri	Count	43	35	78
		% within 2. Yaşınız	55,1%	44,9%	100,0%
	Total	Count	408	276	684
		% within 8. Mahallenizin muhtarının adını ve soyadını biliyor musunuz?	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 20, katılımcıların yaş grupları ile mevcut mahalle muhtarını tanıma arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. 35 yaş ile 64 yaş grubu arasındaki katılımcılarda mahallelerinin muhtarlarını tanıma oranı daha yüksek iken gençlerde ve 65 yaş ve üzeri katılımcılar arasında mahalle muhtarının tanınırlık oranı görece daha düşük seviyededir.

Tablo 21: Yaş ile mahalle muhtarlığını ziyaret arasındaki ilişki

		13. Mahallenizdeki muhtarlığı ziyaret etme sıklığınız nedir?				Total	
		Ayda en az 1 defa	Haftada en az 1 defa	Hiç ziyaret etmedim	Yılda en az 1 defa		
2. Yaşınız	18-24	Count	6	2	113	18	139
		% within 2. Yaşınız	4,3%	1,4%	81,3%	12,9%	100,0%
	25-34	Count	3	2	121	15	141
		% within 2. Yaşınız	2,1%	1,4%	85,8%	10,6%	100,0%
	35-44	Count	5	3	96	35	139
		% within 2. Yaşınız	3,6%	2,2%	69,1%	25,2%	100,0%
	45-54	Count	6	6	77	21	110
		% within 2. Yaşınız	5,5%	5,5%	70,0%	19,1%	100,0%
	55-64	Count	12	2	39	24	77
		% within 2. Yaşınız	15,6%	2,6%	50,6%	31,2%	100,0%
65 ve üzeri	Count	8	0	54	16	78	
	% within 2. Yaşınız	10,3%	0,0%	69,2%	20,5%	100,0%	
Total	Count	40	15	500	129	684	
	% within 13. Mahallenizdeki muhtarlığı ziyaret etme sıklığınız nedir?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 21, katılımcıların yaş grupları ile mahalle muhtarlığını ziyaret arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. 18 ile 34 yaş grubu arasındaki katılımcılarda, yani gençlerde, mahalle muhtarlığını ziyaret etme oranı oldukça düşüktür. Bu gruptaki katılımcıların yaklaşık %80'inden fazlası muhtarlığı hiç ziyaret etmemiştir. 35 yaş üzeri katılımcılarda da muhtarlığı hiç ziyaret etmeyenlerin oranı nispeten yüksek olsa da gençlere göre muhtarlığı nispeten daha çok ziyaret ettikleri görülmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, internetin özellikle kentsel alanlarda yaygınlaşması, ıslak imza bürokrasisinin yerini dijital evrakların alması, kentleşmenin biçim değiştirmesi ile yüksek yoğunluklu mahallelerin ortaya çıkması, komşuluk kültürünün zayıflaması ve ev sahipliği oranının düşmesi ile beraber mahalle muhtarlığına ihtiyaç olup olmadığı kamuoyunda sıkça tartışılır olmuştur. Bu çalışmadaki anket sonuçları da mahalle muhtarlığının mevcut yapısına yönelik tartışmaların haklı olduğunu göstermektedir.

Mahalle muhtarlığına yönelik katılımcıların görüşleri yukarıda özetlenmiştir. Anketlere ilişkin neredeyse her soru, mahalle muhtarlığının mevcut hali ile sürdürülebilmesinin kolay olmadığına işaret etmektedir. Mahalle muhtarlığının toplum nezdindeki meşruiyeti oldukça azalmış, hatta büyük çoğunluk tamamen kapatılması gerektiğini düşünmektedir. Ancak mahalle muhtarlığı; 1829'da kurulmuş olup belediyelerin kurulmasından dahi eskiye dayanması sebebiyle Türk toplumunun en kadim yönetsel ve sosyolojik birimlerinden biri olması, subsidiarite ilkesi gereği vatandaşa en yakın hizmet sunan birim olması, görünen işlevlerinin yanında devlete dair de birçok işlevi görmesi gibi nitelikleri göz önünde bulundurularak kaldırılmaktan ziyade mutlaka yeniden ele alınmalıdır.

Mahalle muhtarlığının nasıl düzenlenebileceğine ilişkin 2001 yılında yapılan bir çalışmada birtakım çözüm önerilerine rastlanmaktadır. Bu önerilerden bazılarını bakıldığında; mahalle muhtarlarının özlük haklarının yeterli olmamasından kaynaklı olarak mahalleleri ile yeterince ilgilenemedikleri, ek işlerde çalıştıkları, bunun ortadan kaldırılabilmesi için muhtarların özlük haklarının iyileştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Belediye meclislerine muhtarlar mahalle halkını temsil yetkisi verilerek mahalle sorunlarının doğrudan ilgili karar organında dikkate alınması gerekliliği belirtilmiştir (Bulut, 2001: 48). Nitekim özlük hakları konusunda zaman içerisinde önemli düzenlemeler yapıldığı bilinmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi 2108 sayılı "Muhtar Ödenek

ve Sosyal Güvenlik Yasası'nın 1. maddesi ile muhtarların ödenekleri artırılarak özlük haklarına ilişkin de birçok düzenleme hayata geçirilmiştir.

Bir başka eserde ise; muhtarlığın halihazırda 18 yaşın üzerinde ve okur-yazar olmak şartının iyileştirilmesi, muhtarlara seçilmelerinin ardından 3 ay içerisinde muhtarlık temel eğitimi verilmesi gerektiği, güncelliğini yitiren görevlerin çıkarılarak günümüze uygun yeni görevlerin eklenmesi gerektiği, mahalle muhtarlarına belediye meclislerinde temsil hakkı verilmesi gerekliliği, mahalle muhtarlığına tüzel kişilik verilmesi ve bazı istisnai evraklarda imza yetkisine kavuşturulması öneriler arasındadır (Koç, 2022: 103).

Öncelikle mahalle muhtarlığının mevcut yapısı göz önüne alındığında; mahalle muhtarlığının kaldırılması gerektiğini ifade edenlerin de mahalle muhtarlığının muhafaza edilmesi gerektiğini ifade edenlerin de haklı gerekçelerinin olduğunu belirtmek gerekir. Bu çalışma kapsamında yapılan anket sonuçları, vatandaşların mahalle muhtarlığını etkin ve verimli bulmadığını, hatta kapatılması gerektiğini göstermektedir. Ancak mahalle muhtarlığının yerel demokrasi için önemi göz önüne alındığında ve literatürdeki muhtarlığın nasıl iyileştirilebileceğine yönelik çözüm önerilerinden de hareketle mahalle muhtarlığı kaldırılmaktan ziyade iyileştirilmelidir. Mahalle muhtarlığının aşağıda sıralanan iyileştirmeler kapsamında yeniden ele alınması önerilmektedir:

- Mahalle muhtarlığı ele alınacaksa merkezi idare ve yerel yönetimlerin sundukları hizmetlerin paylaşımı yeniden düşünülmelidir. Mahalle muhtarlarının bu bölüşümün neresinde olacağı ve hangi yetki, görev ve sorumluluklarla donatılacağı belirlenmelidir. Bu sayede hem merkezi idarenin hem de yerel yönetimlerin iş yükleri azaltılmış olacaktır.

- Mahalle muhtarlığının yönetsel bir birim olarak sınırlarının çizilmesi gerekmektedir. Kamu tüzel kişilikleri verilerek bütçe yapma hakkı olan mahalle muhtarlığının mahallelerdeki etkinliği de artacaktır.

- Mahalle muhtarlarından beklenen işleri düzenleyen mevzuatlar çağın gerisinde kalmaktadır. Günümüzde görev olmaktan çıkan birçok madde mahalle muhtarlarının sorumluluğundayken çağın getirdiği bazı görevler de yasal düzenlemelerde yer almamaktadır. Dolayısıyla bugünü ve geleceği de gözetenek mahalle muhtarlarının görevleri yeniden ele alınmalıdır.

- Mahalle muhtarı kadar azaların kimlerden oluştuğu da önemlidir. Osmanlı'da görülen mahallenin imamı ve öğretmeninin ihtiyar heyetinin doğal üyesi olması benzeri bir uygulamanın günümüzde de getirilmesi, mahalleyi yakından tanıyan sakinlerin yönetimde olmalarını sağlayacaktır. Ancak günümüz mahalle yapısının Osmanlı mahalle yapısına göre çok daha kalabalık, coğrafi sınırı geniş ve heterojen olması bu noktada çeşitli zorluklara sebebiyet verebilir. O halde mahalledeki camilerin imamları arasından seçilecek bir temsilci, mahalledeki okulların okul aile birliği temsilcileri arasından seçilecek bir temsilci, mahalleye özgü STK'lar varsa onlar arasından bir temsilci ve apartman ya da site yöneticileri arasından temsilcilerin yer alacağı bir ihtiyar heyeti, mahallenin çok daha yerel ölçekte tanınmasına olanak sağlayabilecektir.

- Belediye meclisleri halka açık toplantılardır ve orada kent sakinlerinin olduğu gibi muhtarların da görüş bildirme hakları vardır. Ancak pratikte bu durumun işlerlik kazanmadığı görülmektedir. O halde tıpkı kent konseyi kararlarının belediye meclislerinde öncelikli görüşülmesi uygulamasında olduğu gibi kentin mahalle muhtarlarına da mahallelerinin sorunlarını belediye meclislerinde rahatça dile getirebilecekleri bir ortam sağlanabilir. Ayrıca Sezik (2020: 243); mahalle muhtarlarının belediye meclis üyesi olmalarını sağlayan yeni bir model önermektedir. Bu sayede kent sakinlerinin tamamının istek ve şikâyetlerinin mahalle muhtarları kanalıyla yerel meclislere taşınması önerilmektedir. Böylece yerel demokrasinin tabana yayılımı da sağlanmış olacaktır.

- Mahalle muhtarları, kendi inisiyatifleri gereği Whatsapp grupları, Facebook grupları oluşturarak mahalleliyi bilgilendirme veya sorunların oradan yazılarak çözülmesini sağlama uygulamasına gidebilmektedir. Ancak bu yöntem, muhtarın teknolojiyi kullanma becerisine ve çok daha ötesinde keyfiyetine kalmaktadır. Yerel yönetimlerin uyguladıkları Beyaz Masa benzeri bir uygulama İçişleri Bakanlığı bünyesinde hazırlanarak tüm mahalle muhtarlarına ve kent sakinlerine sunulsa; mahalleliler şikâyet, öneri ve taleplerini hızlıca oradan bildirebilir, mahalle muhtarı da çözebiliyorsa kendisi, çözemiyorsa ilgili yerlere durumu iletmek suretiyle sorun hızlıca çözüme kavuşturulabilir. Böylece mahalle sakinleri ile muhtar arasındaki etkileşim artar, yeniden seçilme gayesi taşıyan mahalle muhtarları da mahalle sorunları ile ilgilenmeye ve mahalle sakinlerinin görüşlerini dikkate almaya dikkat eder.

- Muhtarlığa seçilme şartlarının yükseltilmesi gerekliliği önerisi, muhtarlardan beklenen iş ve görevler ile örtüşmemektedir. Muhtarlık, kişisel becerilerin ön planda olduğu ve muhtarın işini ve mahallesini ne kadar sevdiği, bu durumu ne kadar özverili yaptığı ile ilgili bir görevdir. Kişinin lise veya lisans mezunu olması halinde daha iyi bir muhtar olacağına yönelik yapılmış bilimsel bir çalışma da bulunmamaktadır. Ancak muhtarların çağın gereklerine göre davranması, beklenen bir durumdur. Bilgi çağındaki bir muhtarın akıllı telefon ve bilgisayarı asgari düzeyde de olsa kullanma becerisine sahip olması gerekir. Söz konusu niteliklere sahip olmayan muhtarlara yerel yönetimler tarafından bu eğitimler kolaylıkla verilebilir.

Sonuç olarak mahalle muhtarlığının mevcut halinin sürdürülebilir olmadığı hem bu çalışmadaki anket sonuçları ile hem de literatürdeki farklı akademik çalışmalarla ortaya konmaktadır. Öyleyse sosyo-kültürel geleneği oldukça eski olan mahalle muhtarlığının günümüz şartlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir. Yukarıda sayılan çözüm önerileri mahalle muhtarlığına yönelik eleştirileri tamamen ortadan kaldırmasa da mahalle muhtarı ile mahalle sakinleri arasındaki etkileşimi güçlendirici bir işleve sahiptir. Günümüzdeki edilgen muhtar, edilgen mahalle sakini durumunu daha aktif olmaya çalışan/zorlanan mahalle muhtarı ile daha aktif olabilen mahalle sakini durumuna dönüştürebilir.

Kaynakça

- Alada-Bayramoğlu, Alada. *Osmanlı Şehirlerinde Mahalle*. İstanbul: Sümer Kitabevi, 2008.
- Almalı, Vedat. (2024). "Muhtarlığın Sonu Mu? Muhtarlığa Bir Alternatif Olarak E-Devlet". *İçtimaiyat*, 8(1), 82-95.
- Anadolu Ajansı. "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Teröristleri Buralara Bir Daha Ayak Basamayacak Hale Getireceğiz". 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-teroristleri-buralara-bir-daha-ayak-basamayacak-hale-getirecegiz/3094561>
- Arıkboğa, Erbay. (1999). "Yerel Yönetim Açısından Mahalle Muhtarlığına Bir Bakış". *Çağdaş Yeerel Yönetimler Dergisi*, 8(3), 103-125.

- Bulut, Yakup. "Mahalle Muhtarlığı Üzerine Bir Araştırma". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 10(3), 2001, 32-51.
- Cumhuriyet. "Muhtarlık Tarih Oluyor!". 2012. https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/muhtarlik-tarih-oluyor-334060#google_vignette
- Ergenç, Özer. "Osmanlı Şehirlerindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerine Bazı Düşünceler". VII. *Türk Tarihi Kongresine Sunulan Bildiriler*, II. Cilt, TTK Yayını, Ankara, 1981, 1270-1280.
- Göküş, Mehmet, Bayrakçı, Erdal & Alptürker, Hakan. (2013). "Mahalle Yönetimi ve Mahalle Muhtarlarının Vatandaşlar Tarafından Değerlendirilmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 31-45.
- Güneş, Yaşar. "Mahalle Yönetimi". *Türk İdare Dergisi*, 465, 2009, 113-131.
- Haberler. "MHP, Büyükşehirlerdeki Muhtarlıkların Kaldırılması Teklifinde Bulundu". 2019. <https://www.haberler.com/guncel/mhp-buyuksehirlerdeki-muhtarliklarin-kaldirilmesi-11925002-haberi/>
- Haşoğlu, Selçuk Burak, Baran, Tamer - Aydın, Oğuzhan. "Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik Bir Araştırma: Kolayda Örneklemeye Ve Sıklık İfadeli Ölçek Maddeleri". *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, 1, 2015, 19-28.
- Hızlı, Mefail. "Osmanlı Mahalle İmamlarının Performanslarına Dair". *TESAM Akademi Dergisi*, 1(1), 2014, 41-51.
- İçişleri Bakanlığı. "Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri". 2024. <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>
- Kalkışım, Hasan Mahmut- Yılmaz, Nihat. "Mahalle Yönetimi ve Mahalle Muhtarlarının Profili: Trabzon Ortahisar Örneği". *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 6(12), 2017, 110-126.
- Kavruk, Hikmet. *Mahalle Yerleşimi ve Yönetimi*, Ankara: Nobel Yayınları, 2018.
- Kazıcı, Ziya. "Osmanlılarda Mahalle İmamlarının Bazı Görevleri". *İslam Medeniyeti Dergisi*, 5(43), 1982, 29-35.

- Koç, Mesut. (2022). “Köy ve Mahalle Muhtarlığının Farkları Üzerinden Yeni Bir Muhtarlık Modeli Önerisi”. İçinde (Ed. Mehmet Dalkılıç). *Contemporary Trends in Humanities and Social Sciences*, 93-105.
- Koçak, Yüksel. “Mahalle Yönetiminin Kentsel Sorunların Giderilmesindeki Rolü ve Yeniden Yapılandırılması”. *Kayfor 13 Bildiri Kitabı*, Konya, 2015, 1303-1325.
- Köklü Tuna Emre- Gül, Hüseyin. “Türkiye’de Mahalle Muhtarlığının Dönüşümü ve Yeni Muhtarlık Algısı”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, KAYFOR 14 Özel Sayısı, 4, 2017, 719-733.
- Massicard, Elise. *Mahalleyi Yönetmek: Muhtarlar Üzerinden Türkiye’de Devlet-Toplum İlişkileri*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2023.
- Ömürgönülşen, Uğur- Sadioğlu Uğur. “Mahalle Yönetiminin Dönüşümü ve Bütünşehir Modelinde Yeniden Yorumlanması”. *Kayfor 12*, Ed. Fatma Neval Genç, Aydın, 2014, 293-301.
- Özen, Yener- Gül, Abdülkadir “Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu”. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 2007, 394-422.
- Palabıyık, Hamit- Atak, Şermin. *21. Yüzyıla Girerken Mahalle Yönetimi*. İzmir, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayını, 2000.
- Sezik, Murat. “Belediye Meclislerini Yeniden Kurgulamak: Muhtar Meclisleri”. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3), 2 2020, 233-244.
- Şeker, Güven. “Kent Güvenliği Örgütlenmesinde Mahalle ve Çarşı ve Mahalle Bekçileri”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 7(4), 2005, 59-90.
- 5393 sayılı Belediye Kanunu. Erişim 4 Haziran 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> .
- 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun. Erişim 4 Haziran 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2972.pdf> .

1982 Anayasası. Erişim 4 Haziran 2024.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> .

2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasası. Erişim 4 Haziran 2024.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2108.pdf> .